

Հաստատում եմ՝
Հայ-Ռուսական համալսարանի ռեկտոր
տ.գ. դոկտոր, պրոֆեսոր, ՀՀ ԳԱԱ
թղթակից անդամ Ա. Ռ. Դարբինյան

ԱՌԱՋԱՏԱՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԾԻՔ

Գրիգոր Եղիզարի Բարսեղյանի «Մարզական բարձր արդյունքների ցուցադրման գործոններն ու դրսևորման առանձնահատկություններն արագաուժային մարզաձևերում» թեմայով ԺԳ.00.02 «Դասավանդման և դաստիարակության մեթոդիկա» (ֆիզիկական կուլտուրա) մասնագիտությամբ մանկավարժական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսության վերաբերյալ

Ներկայիս բարձր նվաճումների սպորտն իր էությանբ, մարզիկի սպորտային պատրաստության տեխնոլոգիաներով, գիտամեթոդական ձեռքբերումներով նորովի պահանջներ է առաջադրում մարզական բարձր արդյունքների ցուցադրման գործընթացին:

Ժամանակակից սպորտում մրցումները որպես կանոն ընթանում են ֆիզիկական, ֆունկցիոնալ և հոգեբանական առավելագույն լարվածության ու բեռնվածության պայմաններում: Մանավանդ, երբ բարձր նվաճումների սպորտում մրցումներն ավանդաբար ընթանում են մրցակիցների հավասար ուժերի ու պատրաստվածության անզիջում պայքարում:

Այսօր խոշոր մրցումներում առավելապես հաղթում է ոչ թե նա, ով գերազանցում է մրցակիցներին միայն ֆիզիկական կամ տեխնիկատակտիկական բարձր պատրաստվածությամբ, այլ նա, ով կարողանում է հաշտվել սեփական հույզերի հետ, զսպել նյարդային լարվածությունը մինչև մրցակցային պահը և իհարկե բուն մրցապայքարի ընթացքում պահպանել նյարդահոգեկան թարմությունը, առավել արդյունավետ կազմակերպելով մրցակցային գործընթացը:

Ժամանակակից բարձր նվաճումների սպորտը յուրահատուկ է նաև մարզական գիտությունների ներդրումով, ինչը հնարավորություն է ընձեռում կատարելագործելու մարզիկների սպորտային պատրաստության գործընթացը, օգնում տարբեր երկրների մարզիկներին հասնելու մարզական բարձր արդյունքների, որն էլ իր հերթին բարձրացնում է մրցապայքարի լարվածությունը:

Ներկայումս էլ ավելի է սրվել ու կարևորվել բարձր նվաճումների սպորտում մարզական հզոր տերությունների մրցավազքը՝ Օլիմպիական խաղերին, աշխարհի, Եվրոպայի առաջնություններում: Որտեղ իր ուրույն մասնակցությունն ու ձեռքբերումներն ունի Հայաստանի Հանրապետությունը, հատկապես այն մարզաձևերից, որոնք հանդիսացել են հետազոտության առարկան:

Նշված հանագմանքներից էլնելով, հետազոտության արդիականությունը հանդիսանում է մարզական բարձր արդյունքներին հասնելու մարզիկի սպորտային պատրաստության առավել նշանակալի գործոնների լուսաբանումը արագաուժային մարզաձևերում (աթլետիկա, բոնցքամարտ, ըմբշամարտ, ծանրամարտ):

Ելնելով աշխատանքի արդիականությունից, հեղնակը նախանշել է հետազոտության նպատակը. բացահայտել մարզական բարձր արդյունքներին հասնելու սպորտային, մանկավարժական, սոցիալ-հոգեբանական առաջնային գործոնների կապերն ու մեխանիզմները, կազմել դրանց մոդելային բնութագրերը, ինչպես նաև զարգացման ու կատարելագործման օրինաչափություններն արագուժային մարզաձևերում:

Ելնելով հետազոտության նպատակներից առաջ է քաշվել հետազոտության խնդիրները:

Մարզական բարձր արդյունքների նվաճումը պայմանավորված է մի շարք գործոններով, որոնց բացահայտումը կնպաստի սպորտային պատրաստության գործընթացի արդյունավետ կազմակերպմանը:

Պաշտպանությանը ներկայացվող հիմնական դրույթներն են.

1. Մարզական բարձր արդյունքների ցուցադրման առաջատար գործոններն իրենց բնույթով և դրսևորման յուրահատկություններով, արագաուժային մարզաձևերում էապես տարբերվում են մարզախաղերից, ջրային և անհատական-կիրառական մարզաձևերից:
2. Սպորտային պատրաստվածության աստիճանը արագաուժային մարզաձևերում հանդիսանում է որպես մարզիկի՝ ֆիզիկական զարգացման, շարժողական

ընդունակությունների, հոգեշարժիչ և մրցակցային գործունեության արդյունավետության ցուցանիշների համալիր դրսևորման արդյունք:

3. Արագաուժային մարզաձևերում մարզիկների սպորտային պատրաստվածության գործընթացի առավել արդյունավետ կազմակերպումը գլխավորապես պայմանավորված է մարզիկի պատրաստվածության տարբեր օղակների փոխադարձ ներգործությամբ:

4. Սպորտային պատրաստության հիմնական բաղադրիչներն են հանդիսանում մարզիկի պատրաստվածության բոլոր կողմերի առաջնային ցուցանիշները, որոնք ունեն համահարաբերակցական հավաստի կապեր միմյանց միջև և մրցակցային գործունեության արդյունավետության հետ:

Ատենախոսական աշխատանքը շարադրված է 138 համակարգչային էջի վրա, բաղկացած է ներածությունից, երեք գլուխներից, եզրակացություններից, գրականության ցանկից, հավելվածների բաժնից: Օգտագործված գրականության մատենագրական ցանկը կազմված է 182 աղբյուրներից:

Աշխատանքի առաջին գլուխը ներառում է երեք ենթագլուխներ, որում լուսաբանվում են ժամանակակից սպորտի արդի հիմնախնդիրները, անդրադարձ է կատարվել սպորտային գործունեության հասարակական կյանքի բուռն ներթափանցման և ազդեցության հարցերին, ներկայացվել են հոգեբանամանկավարժական այն գործոններն, որոնք ընկած են մարզական արդյունքների ցուցադրման հիմքում:

Ատենախոսության երկրորդ գլուխը ամփոփված է չորս ենթագլուխներում, որոնք բնութագրում են մրցակցային գործունեության կառուցվածքը, տեխնիկան, ռազմավարությունը և մարտավարությունը, ինչպես նաև արդյունքների գնահատումը սպորտում:

Հեղինակը կանգ է առել մրցակցային և մարդկային գիտակցական գործունեության ցանկացած ձևին բնորոշ նպատակ-միջոց-արդյունք հարաբերությունների վերլուծությանը:

Երրորդ գլխում հեղինակը հանգամանորեն ներկայացրել է հետազոտության խնդիրները, մեթոդները և կազմակերպումը, որտեղ տեղ են գտել շարժողական ընդունակությունների դրսևորման յուրահատկությունների, սպորտային պատրաստության հոգեշարժիչ ցուցանիշների, արագաուժային մարզաձևերում մարզական բարձր արդյունքների ցուցադրման դրդապատճառային ցուցանիշների, մարզական բարձր արդյունքների ցուցադրման գործոնային ցուցանիշների

վերլուծությունները, ինչպես նաև մանկավարժական գիտափորձի ընթացքը և արդյունքների վերլուծությունը:

Ելնելով հիմնախնդրի տեսական հայեցակետերի ուսումնասիրությունների և փորձարարական հետազոտությունների արդյունքների վերլուծությունից՝ հեղինակը հանգել է կոնկրետ եզրակացությունների:

Ամբողջապես դրական գնահատելով Գրիգոր Եղիզարի Բարսեղյանի «Մարզական բարձր արդյունքների ցուցադրման գործոններն ու դրսևորման առանձնահատկություններն արագաուժային մարզաձևերում» թեմայով ներկայացված ատենախոսական աշխատանքն, այնուամենայնիվ հարկ ենք համարում առանձնացնել հետևյալ դիտարկումներն ու նկատառումները.

1. Արագաուժային մարզաձևերից հետազոտության նպատակով ընտրված ըմբշամարտ, բռնցքամարտ, ծանրամարտ մարզաձևերը հիմնավորված են մեր երկրի մարզիկների առանձնակի հաջողություններով, իսկ ինչո՞վ է պայմանավորված աթլետիկա մարզաձևի ընդգրկումը հետազոտություններում, որը պարզաբանման կարիք ունի:

2. Մանկավարժական գիտափորձում հետազոտված ցուցանիշների տեղաշարժերը ցանկալի էր նաև ներկայացնել տոկոսներով, ինչը ավելի պատկերավոր կդարձներ արդյունքների տեղաշարժերը:

3. Աշխատանքում հանդիպում ենք մի շարք մտքերի և տերմինների, որոնք համապատասխան ձևակերպման կարիք ունեն:

4. Ատենախոսական աշխատանքի տեքստում առկա են տեխնիկական մի քանի վրիպումներ, 68-րդ էջի 18-րդ տողում և 74-րդ էջի բ) պարբերությունում:

Սակայն նշված դիտարկումները չեն իջեցնում ատենախոսական աշխատանքի իրական արժեքը: Այն ինքնուրույն, ավարտուն և գիտական աշխատանք է, որն առանձնանում է իր արդիականությամբ, գիտական նորույթով, տեսական և գործնական նշանակությամբ: Կարելի է հավաստել, որ ատենախոսության հիմնական դրույթները և արդյունքները լրացնում են մանկավարժության առաջավոր փորձը՝ գիտահետազոտական նոր փորձարարությամբ:

Սեղմագրում ներկայացված ատենախոսական աշխատանքը լիովին համապատասխանում է հիմնական դրույթներին և բովանդակությանը:

Եզրակացություն

Գրիգոր Եղիգարի Բարսեղյանի «Մարզական բարձր արդյունքների ցուցադրման գործոններն ու դրսևորման առանձնահատկություններն արագաուժային մարզաձևերում» թեմայով ատենախոսությունը ինքնուրույն, ավարտուն գիտական աշխատանք է, տարբերվում է իր նորությամբ, տեսական և գործնական նշանակությամբ: Այն համապատասխանում է ՀՀ ԲՈԿ-ի գիտական աստիճանաշնորհման կանոնակարգի պահանջներին և ԺԳ.00.02 «Դասավանդման և դաստիարակության մեթոդիկա» (ֆիզիկական կուլտուրա) մասնագիտական թվանշանին, իսկ ատենախոսը լիովին արժանի է հայցվող գիտական աստիճանին:

Կարծիքը քննարկվել և հաստատվել է Հայ-Ռուսական համալսարանի ֆիզիկական դաստիարակության և առողջ ապրելակերպի ամբիոնում 30.10.2020թ-ի (արձանագրություն թիվ 2) նիստում:

Նիստին մասնակցել են՝ մ.գ.դ. պրոֆեսոր Ա. Գրիգորյանը, մ.գ.թ. պրոֆեսոր Ս. Հակոբյանը, մ.գ.թ., դասախոս Ա. Մարտիրոսյանը, ավագ դասախոսներ՝ Լ. Թադևոսյանը, Ն. Աբրահամյանը, Ա. Աբրահամյանը, Է. Սիմոնյանը, Գ. Վարդանյանը, դասախոսներ՝ Ա. Շալջյանը, Հ. Միրիջանյանը:

Ֆիզիկական դաստիարակության և
առողջ ապրելակերպի ամբիոնի վարիչ
մ.գ.դ., պրոֆեսոր

Ա.Լ. Գրիգորյան

Հաստատում եմ՝ մ.գ.դ. պրոֆեսոր Ա.Լ. Գրիգորյանի ստորագրությունը.

Հայ-Ռուսական համալսարան
գիտ. քարտուղար, Բ.Գ.Թ.

Բ.Ս. Կասաբաբովա